

Mgr. Martina Budinská

FF UK
pedagog, sociolog

Vedoucí oddělení
prevence MŠMT.

Preventivní program školy, nebo Minimální preventivní program?

Jaký je formálně správný název preventivního programu školy? MŠMT již upustilo od názvu „Minimální preventivní program“ a nahrazuje jej názvem „Preventivní program školy“, v legislativě je však tento termín zakotven stále a také ve směrnících, které jsou novelizovány, jsou některé školy vedeny k tomu, aby tento název dále používaly. Nejasný je také přístup České školní inspekce, která v různých regionech vyžaduje doložení různých dokumentů.

Pojmů, které vyjadřují to, co se ve škole má zpracovávat a podle čeho má být prevence realizována, je hodně. Každopádně bavíme-li se o správném názvu:

Klíčová je vyhláška č. 197/2016 Sb., ze dne 2. června 2016, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky.

Ta říká:

→ **v §7 odst. 2 písm. j**

průběžné vyhodnocování účinnosti preventivních programů uskutečňovaných školou,

→ **§7 odst. 3 říká**

Škola zpracovává a uskutečňuje program poradenských služeb ve škole, který zahrnuje popis a vymezení rozsahu činnosti pedagogických pracovníků uvedených v odstavci 1, preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování. Veškeré poradenské služby definuje vyhláška v §2.

§ 2

Účel poradenských služeb

Účelem poradenských služeb je přispívat zejména k:

- a) vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný a psychický vývoj žáků, pro jejich sociální vývoj, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání,
- b) naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání,
- c) zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka a mimořádného nadání žáka, doporučení vhodných podpůrných opatření a vyhodnocování poskytování podpůrných opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům mimořádně nadaným,
- d) prevenci a řešení výukových a výchovných obtíží, projevů různých forem rizikového chování, které předchází vzniku sociálněpatologických jevů a dalších problémů souvisejících se vzděláváním a s motivací k překonávání problémových situací.

e) vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním uvedených v § 16 odst. 9 školského zákona,

f) vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky, kteří jsou příslušníky jiných kultur nebo etnických skupin a žijí v odlišných životních podmínkách,

g) vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky nadané a mimořádně nadané,

h) vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšího profesního uplatnění,

i) rozvíjení pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků ve školách a školských zařízeních,

j) zmírňování důsledků zdravotního postižení, zdravotního znevýhodnění a sociálního znevýhodnění a k prevenci jeho vzniku, podpoře vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných ve školách a školských zařízeních, jakož i ke zmírňování důsledků znevýhodnění a k prevenci jeho prohlubování,

k) metodické podpoře pedagogů, kteří se podílejí na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných,

l) metodické podpoře výchovných poradců a školních metodiků prevence, asistentů pedagoga a dalších pedagogických i nepedagogických pracovníků, kteří se podílejí na zajišťování podpůrných opatření ve vzdělávání žáků,

m) posílení kvality poskytovaných poradenských služeb zejména prostřednictvím součinnosti školských poradenských zařízení a školních poradenských pracovišť,

n) součinnosti s orgány veřejné moci a s právnickou osobou uvedenou v § 16b odst. 1 školského zákona.

Příloha č. 1 k vyhlášce v bodě III odst. 2 uvádí: Metodická pomoc při tvorbě preventivních programů rizikového chování a participace na

preventivních programech školy. Koordinace a metodické vedení práce výchovných poradců, školních metodiků prevence v základních a středních školách a dalších pedagogických pracovníků škol.

Příloha č. 3 k vyhlášce v bodě II odst. 1 uvádí: *Standardní činnosti školního metodika prevence; II. 1. Metodické a koordinační činnosti; 1. Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.*

Z výše uvedeného vyplývá, že:

1) Škola má povinnost realizovat poradenské služby, mezi něž patří i prevence rizikového chování.

2) Program poradenských služeb ve škole zahrnuje veškeré poradenské aktivity, mimo jiné i prevenci – tzn. preventivní program školy.

3) Preventivní program školy by měl zahrnovat strategii předcházení školní neúspěšnosti – když vezme v potaz faktory ovlivňující úspěch či neúspěch žáka: a) Osobnost dítěte – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy chování, zdravotní komplikace,

snížené nadání pro určitý předmět; b) Rodinné zázemí v kulturně odlišných podmínkách – jiný hodnotový žebříček, jazyková bariéra; c) Rodinné prostředí s nedostatečným zájmem o školu a školní dění – nedostatek motivačních impulzů, negativní postoj rodičů směrem ke škole; d) Rodinné prostředí zaměřené na výkon nebo příliš ochranné; e) Vztahy ve škole a mezi vrstevníky – (ne)příznivé sociální klima – všechny tyto faktory mohou mít a zpravidla mají úzkou vazbu na klima třídy a vyžadují nezbytnost preventivních opatření. Další formy rizikového chování, které vyhláška uvádí, šikana apod. jsou standardními typy rizikového chování, s nimiž v prevenci pracujeme, a měly by být v preventivním programu zahrnuty.

4) Jediným terminologickým problémem je příloha č. 3, kde se mluví o *minimálním preventivním programu* – toto je šotek, který ve vyhlášce zůstal a zcela určitě, jakmile bude vyhláška novelizována, budeme iniciovat úpravu. V tuto chvíli doporučuji jediné – k preventivnímu programu někam hned buď do názvu, nebo do první věty uvést – původně Minimální preventivní program. Tím se vyhneme případným komplikacím. V současnosti plánujeme společné jednání MŠMT s ČŠI, kde i toto bude jedním z témat, které budeme řešit pro to, aby školy nebyly vystavovány dokládání více dokumentů, které jsou obsahově identické.

CO ČTEMĚ

novinka nakladatelství Portál

Schopnosti zaměření (*focusing*), uvolnění (*relaxation*) a soustředění (*concentration*) jsou klíčem k tomu, aby děti a mladí lidé byli schopni dosáhnout emoční pohody, stejně jako pro rozvoj dovedností a schopností u dětí. Tato kniha staví na modelu všímavé hry k dosažení pocitu pohody u dětí. Autorka vytvořila přístup, který pomáhá dětem uvědomovat si svůj vnitřní a vnější svět. První část se věnuje teoretickým a praktickým základům. Jsou zde popsány zásady při užití modelu všímavé hry při zohlednění emočního prostředí. Vychází z toho, že potřeba se na něco soustředit je přirozenou součástí našeho života. Samotná všímavá hra pak rozvíjí živé interakce, učení při ní probíhá hrou. Při strukturování prostředí je třeba jasně definovat role, pravidla a hranice, aby se děti cítily v bezpečí. Podpůrné prostředí, v němž se uznávají a cení všechny emoce, podporuje motivaci k soustředění a sebezklidnění. K tomu je potřeba pět základních dovedností: sebekontrola, přizpůsobivost, účinné naslouchání, účinné pozorování a představivost. Druhá část knihy je zásobárnou her a aktivit od „Zaměření na tělo“, „Konec nervozity“ k „Hudebním kresbám“ a „Předání úsměvu“. Metodiky aktivit lze použít jak ve skupinách dětí ve věku 5–12 let, tak s jednotlivci, a mohou být upraveny pro děti se zvláštními potřebami a potížemi se soustředěním, jako je ADHD, a také pro starší děti. U každé hry je přehledná úvodní tabulka (ikony) s údaji o spodní věkové hranici, pro kterou je hra vhodná, délce cvičení, zda je hra pro větší či menší skupiny, zda při hře děti mluví a co jsou základní prvky, schopnosti či dovednosti, které se při hře rozvíjejí (např. seběpřijetí, představivost, sebeovládání, dedukce, naslouchání, sebedůvěra). Kromě popisu základních pravidel hry jsou uvedeny možné úpravy a nápady pro její další rozvíjení.

Deborah M. Plummer je vysokoškolská pedagožka (De Montfort University, Leicester) a terapeutka, autorka řady publikací pro práci s dětmi i s dospělými. V Portálu vyšly její knihy *Skupinové hry pro rozvíjení sebeúcty* (2013) a *Učíme děti zvládat úzkost, obavy a stress* (2013).

